

**SPOLEČENSTVO HOTOVITELŮ HUDEBNÍCH NÁSTROJŮ V
PRAZE**

1851 - 1949

Inventář

**(NAD č.: 312)
(Č. pomůcky: 537)**

INVENTÁŘ

SPOLEČENSTVO HOTOVITELŮ HUDEBNÍCH NÁSTROJŮ V PRAZE

I. Stručné dějiny původce

V obecné rovině stojí za vznikem živnostenských společenstev zavedení nového živnostenského řádu z roku 1859, na jehož základě byly následujícího roku zrušeny cechy a nově zřizována právě živnostenská společenstva. Společenstva na rozdíl od cechů již nijak neregulovala výrobu, čímž uvolnila cestu volné soutěži, ale soustředila se především na hájení živnostenských zájmů a další možnou podporu svých členů.

V případě Společenstva hotovitelů hudebních nástrojů v Praze ovšem nebyl významný ani tak živnostenský řád z roku 1859, jako spíše novela zákona č. 39 říšského zákoníku z roku 1883, která zmíněný živnostenský řád rozšířila a zároveň prohloubila jeho působnost. Nadále měli být všichni živnostníci členy nucených živnostenských společenstev.

Sami hotovitelé hudebních nástrojů ale považovali svou práci spíše za umění než za řemeslo a proto bezprostředně po zavedení nucených živnostenských společenstev vlastní nezaložili s argumentem, že povinnost zřizovat společenstva mají pouze řemeslníci. Rozhodujícím faktorem se tak nakonec stala snaha hotovitelů o udržení dobrého jména a společenstvo založili především proto, aby zamezili pronikání do oboru lidem bez příslušného vzdělání. V letech 1885-1886 tak vzniklo Společenstvo hotovitelů hudebních nástrojů a obchodníků jimi. Nejednalo se tak o čistokrevné živnostenské společenstvo, neboť maloobchodníci byli sdružováni do obchodních grémií. Jak však uvádí první zápis ze schůzi představenstva společenstvo vzniklo zatím pouze na zkušební lhůtu vyměřenou do konce roku 1889. Pokud by v této zkušební lhůtě nesplnilo očekávání svých zakladatelů, chtěli se nechat hotovitelé včlenit do oboru uměleckého.

Správa živnostenských společenstev byla obstarávána předsednictvem neboli hromadou, což byl společenstevní výbor v čele se starostou a jeho náměstkem či místopředsedou. Za prvního starostu výboru Společenstva hotovitelů hudebních nástrojů byl roku 1886 zvolen houslař Ferdinand Lautner, místopředsedou pan Sedláček. Ve výboru dále zasedal J. Wolf, J. Martinka, E. Petr, W. Hrubeš a jako náhradníci Václav Tuček a Jaroslav Dvořák. V tomto složení zasedal výbor po celou dobu zmíněné zkušební lhůty.

Společenstvo se zřejmě ukázalo jako účinný prostředek a na sklonku roku 1889 již bylo jasné, že k jeho zániku nedojde. Na valné hromadě dne 14. září 1889 byly vypracovány a schváleny stanovy společenstva a jeho výboru. Přestože mělo možnost založit vlastní nemocenskou pokladnu, bylo stejného dne také rozhodnuto připojit se k okresní nemocenské pokladně. Od 3. 1. 1890 jsou pak vedeny pravidelné zápisy ze schůzi výboru. Ve funkci předsedy následovali Ferdinanda Lautnera Václav Tuček, František Rott nebo Karel Šámal (či něm. Schamal). Dlouholetým jednatelem společenstva byl Jaroslav Dvořák.

Činnost se podobně jako u ostatních živnostenských společenstev zaměřovala především na podporu a rozvoj živností, a to zejména po stránce hospodářské a vzdělávací. Dále se jednalo o zakládání podpůrných fondů pro členy a jejich rodiny a v neposlední řadě také o činnost propagační, realizovanou zejména pořádáním výstavek a výstav (první doložená roku 1891).

Zánik habsburské monarchie a vznik první republiky se organizace a činnosti společenstva nijak výrazně nedotkl. Jako nadřízený orgán společenstva fungovala již z doby monarchie Obchodní a živnostenská komora v Praze a další příslušné živnostenské orgány (inspektorát apod.). Nutno snad ještě zmínit, že kromě pražského Společenstva hotovitelů hudebních nástrojů existovalo další ještě v Brně a v Kraslicích. Ostatní výrobci hudebních nástrojů se sdružovali ve smíšených společenstvech.

Významným milníkem pro dějiny Společenstva je rok 1935, kdy oslavilo padesáté výročí od svého vzniku. Ve dnech 1. – 29. září téhož roku uspořádalo na počest tohoto jubilea výstavu hudebních nástrojů ve výstavním pavilonu Myslbek Na Příkopech. Jádro této výstavy tvořili zejména nástroje ze sbírek K. B. Dvořáka a dalších významných představitelů společenstva. Současně vznikl i katalog výstavy, jehož redaktorem byl Karel Brušák. Architektonická úprava výstavy, návrh plakátu a obálka katalogu byly prací architekta Arnošta Suka. Instalaci a popis historických nástrojů pak provedl Lev Kůs. Výstava i katalog získala v dobovém tisku velice kladný ohlas. Snad jedinou připomínkou byla lítost nad faktem, že pro výstavní účely neposkytlo své nástroje více členů společenstva.

Ke změnám v organizaci Společenstva došlo až v období Protektorátu. Roku 1942 byla všechna společenstva z odborněna. Obchodníci hudebními nástroji byli přezázeni do maloobchodu a do společenstva byli naopak integrováni ladiči. Územní rozsah společenstva byl rozšířen na celé Čechy. Podobně bylo postupováno i na Moravě, kde se zastřešující organizací stalo brněnské společenstvo. Nadřazeným orgánem zemských společenstev v Praze a Brně se stal Ústřední svaz řemesel. Oproti tomu nižšími instancemi se staly odborné jednoty (pro odborný rozkvět řemesel) a okresní jednoty (pro právní záležitosti). Změna vedla také k vydání nových stanov Společenstva, které byly schváleny roku 1943.

Po skončení války bylo nové členění zachováno. Tak tomu bylo až do roku 1948. Po roce 1948 bylo fungování společenstev výrazně narušeno znárodněním a omezováním soukromého sektoru podnikání, což následně vedlo i k jejich zániku.

II. Vývoj a dějiny fondu

Fond vznikl v období mezi roky 1890-1949. Primárně sloužil k evidenci členů společenstva a jejich pomocníků a učňů a také k zaznamenání jednání společenstevního výboru.

III. Archivní charakteristika fondu

Fond je složen z knih, spisů, kartotéky a ilustračního materiálu. Knihy i spisy vznikly převážně činností původce. Ilustrační materiál je až na dvě výjimky zcela zaměřen na Jubilejní výstavu z roku 1935.

Na některých z obsažených materiálů jsou drobná poškození vzniklá hlavně manipulací s dokumenty.

IV. Obsah fondu

Fond je členěn do knih, spisů, kartotéky, ilustračního materiálu a písemností cizích původců. V knihách převládají zejména matriky (členů, pomocníků a učňů), doplněné o pomocné knihy k lepší orientaci v nich. Významným je také protokol ze zápisů společenstevního výboru.

Ve spisech jsou ze široka zastoupeny materiály od Stanov společenstva přes zápisy z jednání výboru, různé zprávy, písemnosti týkající se tovaryšů a učňů až k účetnímu materiálu a korespondenci. Obsažená kartotéka podchycuje stav společenstva bezprostředně po 2. světové válce. Ilustrační materiál je pak zaměřen hlavně na Jubilejní výstavu společenstva z roku 1935.

Fond obsahuje také dvě písemnosti, jejichž původcem není Společenstvo. V prvním případě se jedná o vybraná vládní nařízení ze sbírky zákonů Protektorátu Čechy a Morava, které měly vliv na činnost společenstva. V druhém případě pak o zajímavou seminární práci zaměřenou na výrobu a obchod hudebními nástroji.

V. Uspořádání fondu

Fond byl zinventarizován Jiřím Vlasákem v květnu roku 2012.

Prameny:

AMP, Společenstvo hotovitelů hudebních nástrojů, Knihy, inv. č. 1 (Protokol schůzí).

AMP, Společenstvo hotovitelů hudebních nástrojů, karton 2, inv. č. 24 (Novinové výstřižky týkající se Jubilejní výstavy).

AMP, Společenstvo hotovitelů hudebních nástrojů, karton 2, inv. č. 26 (Seminární práce Výroba a obchod hudebními nástroji).

Inv. č.	Sign.	Obsah	Časový rozsah	Číslo kart.
Knihy				
1		Protokol schůzí (zápisy ze schůzí představenstva)	1890–1931	
2		Matrika mistrů	1851–1949	
3		Matrika pomocníků	1851–1949	
4		Matrika učňů	1890–1949	
5		Matrika učňů	1946–1951	
6		Kniha smluv učebných	1894–1930	
7		Padesát let společenstva hotovitelů hudebních nástrojů a obchodníků jimi v Praze 1885-1935 (návštěvní kniha pavilonu Myslbek 1. - 29. 9. 1935)	1935	
8		Index k matrice mistrů		
9		Index členů		
Spisy				
Organizace a činnost společenstva				
10		Stanovy společenstva výrobců hudebních nástrojů a ladičů pro zemi českou	1943	1
11		Schůze (zápisy z výborových a členské schůze, pozvánky, prezenční listiny)	1942–1947	1
12		Valné hromady (pozdávky, prezenční listiny, zprávy, zápisy)	1935, 1942–1945	1
13		Členské zprávy a oběžníky	1942	1
14		Účetní doklady (účetní rozvaha na rok 1929, vyúčtování Jubilejní výstavy, majetkové přiznání, kmenová přihláška na odběr paliva, dary a dobročinnost, potvrzení o nemocenských příspěvcích, stvrzenky a účty)	1929–1948	1

Inv. č.	Sign.	Obsah	Časový rozsah	Číslo kart.
Uční a tovaryši				
15		Učební smlouvy (řazeno podle data nástupu do učení)	1927–1948	1
16		Oznámení o přijetí učně	1944, 1946	1
17		Závěrečné zkoušky učňů (2 zprávy a klasifikační přehled)	1944–1949	1
18		Potvrzení o vykonání tovaryšských zkoušek (potvrzení a zápisy o tovaryšských zkouškách, výuční vysvědčení)	1926–1943	1
19		Opisy tovaryšských listů	1943–1948	1
Korespondence				
20		Institucionální (s KNV Ústí nad Labem, MHMP, Obchodními a živnostenskými komorami, Poplatkovým úřadem Praha-Střed, Ústředním svazem obchodu, Ústředním svazem čsl. řemesla a Zemským úřadem v Praze)	1942–1948	1
21		Jednotlivců (žádosti členů ohledně přijetí učňů a připuštění k tovaryšským zkouškám)	1930–1948	1
Kartotéky				
22		Abecední kartotéka hotovitelů, obchodníků a ladičů s osobními a věcnými údaji o podnicích a jejich hospodářské činnosti, evidencí tovaryšů a učňů a stavem osobních účtů	1947–1949	2
Ilustrační materiál				
23		Pozvánka na Jubilejní výstavu hudebních nástrojů	1935	2

Inv. č.	Sign.	Obsah	Časový rozsah	Číslo kart.
24		Novinové výstřižky týkající se Jubilejní výstavy (28 listů)	1935	2
25		Různé (inzerát, fotografie francouzských hudebních periodik)		2
Cizí původci				
26		Seminární práce Ing. C. Jiřiny Dušánkové Výroba a obchod hudebními nástroji	1948	2
27		Vládní nařízení č. 84-86, č. 127-131 a 143-145 ze Sbírký zákonů a nařízení Protektorátu Čechy a Morava	1940	2

Název archivu: 321100000 - Archiv hlavního města Prahy

Název pomůcky: Společenstvo hotovitelů hudebních nástrojů v Praze

Časový rozsah: 1851 - 1949

Značka fondu:

Počet evidenčních jednotek: 11

Počet inventárních jednotek: 27

Rozsah v bm: 0,45 bm

Stav ke dni: 21. 5. 2012

Fond uspořádal: Jiří Vlasák

Inventární seznam sestavil: Jiří Vlasák

Počet stran: III + 3

Počet exemplářů: 11

Inventární seznam schválil: Doc. PhDr. Václav Ledvinka, CSc.